

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
Dumineca 27 Sept. st. v.
 9 Oct. st. n.

Va esi dumineca.
 Redacțiunea în
 Közép-utca nr. 395.

Nr. 73.

ANUL XVII.
 1881.

Prețul pe un an 10 fl.
 Pe ¹/₂ de an 5 fl.; pe
 de an 2 fl. 70 cr.
 Pentru România 2 galbeni.

Marele duce Constantin.

Istoria familiei domnitoare în Russia este plină de evenimente sguduitoare. Împărații ruși, după o viață foarte agitată, cei mai mulți au căzut jertfă propriilor păcate. Murind o mare parte prin morțe nenaturală, mulți au fost uciși de chiar membri familiei lor, dar și poporul ș-a resbunat.

Tragicul sfârșit al vieții țarului Alesandru II ni este încă în viuă memorie. El a căzut jertfă cumplitului nihilism, care ș-a recrutat aderinți până chiar și în cercurile cele mai înalte. Ma se șicea, că șeful nihilistilor ar fi fost însuși fratele împăratului, marele duce Constantin, și că și dânsul ar fi avut mare parte la inscenarea complotului, carele de astă-dată a avut succesul dorit de ei.

Încât a fost întemeiată acésta presupunere, nu se șcie. Faptul însă este, că îndată după urcarea sa pe tron, noul țar l-a destituit din toate demnitățile, nelăsându-i decât numai unele titluri. Așă dară cariera lui politică se pôte considera ca terminată.

Acésta carieră a fost destul de mare, căci deja în etate de 3 ani, la 1827, fu designat să fie capul flotei rusesci. — Pentru acésta carieră s'a și crescut dară el, fără însă de-a fi inițiat în cunoșcințele tehnice și administrative. Asta fu cauza apoi, că mai târziu când își ocupă postul și introduse o mulțime de reforme, acele nu isbutiră de fel.

Pe cariera po-

litică el începù să figureze în 1862, ca locotenent împăresc în Polonia. Dar n'avù noroc. Ma se făcù în contra lui și un atentat. Atunci i se svătui să părăsescă Polonia, el înse remasé locului, și numai în urmarea mandatului împăresc se depărtă.

La 1865 fu numit președinte al consiliului de stat, însă nici acolo nu avù vr'o influință asupra membrilor. Dar salónele sale deveniră centrul de întelnir ale intereselor spirituale, fără însă d'a fi putut inspira și încredere politică. A avut și el sórtea acelor cari voiesc să fie mijlocitori între două părți opuse, nici una n'a avut încredere în el. Guvernul l'a cređut pré liberal, poporul nu i s'a putut încrede.

De sigur, ambele părți s'au înșelat. Dar acésta nu schimbă întru nimica faptul pozitiv. El a fost un individ, dela care ambele părți a așteptat ceva, fie-care l'a cređut capabil de fapte importante; dar el n'a realizat nici una din acele speranțe, căci se pare, tótă sciința lui a fost: darul de a sci fi-gură.

Se pôte că acest dar câte odată l'a împins pré departe, și într'un astfel de esces va fi sevêșit și actul pentru care țarul l'a lipsit de grația sa, fără de nici o considerațiune.

Istoria va desluci dóră și asta. Noi amü voit numai să presintăm cetitorilor noștri o pagină din furtunoșă istorie a familiei domnitoare din Russia.

Ea este destul de interesantă, instructivă și caracteristică în tótă privința; pôte trece drept fotografie a stării politice-sociale rusesci. I. H.

Marele duce Constantin.

La sin c'un foc cerese...

A sin c'un foc ceresc strîngeam
Ființa dragă mie
Și mă uitam în ochii ei
C'o sfântă bucurie.

A noastră buze se 'ntălniau
În farmecul iubirii,
Și ne simțiam departe-ajunși:
Pe culmea fericirii.

De-odată 'n ochiul ei noptos,
O lacrimă albesce
Ș'a ei privire-așă de-trist
Spre mine s'ațintese!

Voiam să-i țin: „O scumpa mea,
Ce cugete vrăjmașe... ?“
Voiam s'o mângăiu și să-i spun
Cuvinte dragălașe.

Dar glasul meu sta 'nmă...nurit,
Și 'n loc de vorbă bună,
Plecat'am capul trist în jos,
Ș'am plâns cu ea 'mpreună.

Iulie 1881.

M. Pompiliu.

Suveniri și notițe de călătorie.

(În Transilvania, România și Dobrogea.)

(Urmare.)

Un edificiu de forma baracelor conținea toate cancelăriile, toate locuințele pentru funcționarii dela ambele căi ferate, austriacă și română, și tot odată și restaurația. Însă chiar atunci era în lucrare un pompos edificiu, pote până acuma va fi terminat.

O mulțime de oameni furnicau pe peronul garei din toate clasele și de toate naționalitățile, firesce ovreii nu lipsiau. Unii sosiră din România și voiau a trece în Transilvania, alții din contra, ier alții au venit pentru a petrece amici săi rudenii, și în urmă alții cari au venit aci numai din plăcere. În cancelăriile pentru visarea pasaportelor era mare imbulzélă, abia îmi sosisse și mie rândul. Trebuie să ve mărturisesc, cumcă m'a surprins avisul din pasaportul meu dela pag. 6, unde nici până atunci nu se recunoscă „România“, ci sta espres Principatele unite Moldova și Valachia: „les principautés unies de Moldavie et de Valachie“ și „Oláh- és Moldvaország“.

Pe când îmi băteam capul de această neconsiderare a titulaturei statului român, ni se dă avisul de pornire. Pasagerii începură a-și căută cupeurile. Eu scăpasăm abia de scruplôsa viziție a finanților, cari se convinge în urmă, cumcă nu duc nimică periculos... Voiam să-mi caut și eu un loc în un cupeu, când, în acel moment sosesce un grup pré interesant pentru mine; era familia dlui Iac. Mureșan și anume veteranul profesor și redactor al „Gazetei“ Iacob Mureșan, bravul său fiu Aureliu, fiica lui măritată Groze și a două fică, frumoasă și grațioasă Ecaterina. Toți erau postați în giurul unui om cu o uniformă mie încă nouă, cu o față senină, împunătoare și totodată simpatică. Nu-mi era anevoie de ghicit cine era acest frumos bărbat, era cunoscutul și de toți iubitul nostru erou dela Grivița, ma-

jorul Groze, care venise până aci pentru a-și întâmpina afabila și dragălașa lui soție... Grupa se apropia spre tren. Fui recomandat și prin o stringere de mână am gratulat prin graiu viu bravei armate române în persoana maj. Groze.

XIV.

Abia me aședai în cupeul meu, fluierul locomotivei resună departe prin văile munților carpațini, dând semnalul de pornire. Eram postat în feresta vestică a cupeului meu, pentru a me delectă la frumoșele panorame ce se presintau chiar la apusul sôrelui, când intră m. Groze și me invită a trece în cupeul dsale. Spre orientarea cetitorului observ la acest loc, cumcă vagonetele de pe acesta linie nu sânt întocmite ca la noi, adecă cupeu de cupeu separat, ci un vagon este ca o casă familiară. Tote cupeurile stau în comunicație pe mijloc și intrare este numai la capetele vagonului. Mai toate vagonetele de persoane sânt în asemenea comunicație, așa cât conductorii nu umblă decăt pe mijlocul vagonetelor.

Primește invitarea cu bucurie.

Dar înainte de a povesti despre conversația avută, cred că nu voi greși decăt în puține liniamente voi spune biografia acestui binemeritat erou.

Majorul Groze Moisă este un copil al Bănatului, carele a dat mulți fii bravi din sinul seu. Este născut în Obreja lângă Caransebeș. La 1862 a intrat la reg. al XIII de graniță ca și cadet. La 1866 a înaintat de sublocotenente și ca atare a luat parte cu reg. al 66 de linie la memorabila luptă dela 24 iunie la Custozza, unde bravura regimentelor românesce a fost admirată și a făcut pe armata austriacă triumfătoare. Mulți copii iubiți au perdut Românii în acea luptă și puțină le a fost recunoștința. În 14 iuliu a primit o rană în lupta dela Versa. Dela 1867—1868 a fost profesor la școla de cadeți din Lemberg. Dela 1868—70 a ascultat cursul superior dela institutul geografic din Viena, ier la 1871 fu atașat la statul major. Până la 1873 a fost ocupat cu topografia Transilvaniei, unde făcă cunoscința cu damicela Elena Mureșan, pe care la 1874 o luă de soție, după ce a intrat în armata română unde îndată a înaintat la gradul de locotenente. Cu intrarea armatei române în resbelul dela 1877 a înaintat la gradul de căpitan și era atașat la statul major din divisia a IV. Ca atare a participat la toate luptele și cu deosebire s'a distins prin o portare escelentă și o conducere inteligentă în lupta memorabilă dela 30 aug. (11 sept.), în care luptă au devenit Românii stăpâni pe reduta Grivița. În această luptă s'a oferit de bunăvoie să conducă o colonă. A condus cu o bravură extraordinară batal. de vânători și densusul înlesni mult la luarea redutei, pentru care bravură fu recompensat cu înaintarea la rangul de major. A luat parte și la memorabilul atac dela 7/19 octombrie, când s'a dat asalt redutei nr. 2 (Plevnița) unde a fost vulnerat.

În timpul când densusul făcea vitejii la Plevna, iubita lui soție petrecea la Brașov, la părinți, în cel mai mare dor și în cele mai mari temeri și îngrijiri.

— Scii că nevêsta mea e babă?! — îmi dișe densusul după ce am fost conversat despre alte lucruri mai indiferente, și în un ton plin de mândrie; și în acel moment ia peleria de pe capul dômnei. Ce îmi vèdură ochii, nu voi am crede.

— Madame, dta esti pré căruntă după etatea dtale.

— Da! — îmi respuse majorul cu zimbet pe gură, — dișele ce le-am petrecut la Plevna dimicând la Turci a înflorit capul nevêstei mele, grigile cele mari și dorul pentru mine a făcutu-o bêtrână, însă pentru mine este cu atât mai frumoasă. Apoi pentru de a ade-

verii cumcă cele povestite sînt adevărate, le sigilează prin un sărut dulce ce-l depuse pe fruntea nevestei sale strîngîndu-o la braț.

Eu eram atît de încântat la privirea acestei scene, nu sciam ce să admir mai mult, iubirea adevărată, credința nobilă, ori gingașia și tendrețta cu cari se tractau acești doi oameni ca doi porumbi drăgălași. Simțam o mulțumire internă vădînd fericirea lor, și în taină le doriam: „Eternă fie fericirea văstre!”

Este lucru prę firesc de explicat, cumcă fiind mar-tor la niște scene atît de drăgălașe, ce în realitate fôrte arare ori le poți gustă, am uitat de a trage în revista mea și frumosul ținut pe unde treceam, panoramele și tablourile atît de romantice ce le află dela Pre-deal la vale.

Pôte aș fi prę indiscret, decă aș povestii tôte de căte am conversat. Ve spun numai, cumcă nu me puteam sătura destul cu întrebările ce le puneam, întrebări din câmpul de resboiu, și dl Groze încă nu lipsiă a-mi povestii tôte amănuntele... Lucru firesc cumcă dela resboiu am sosit la pacea atît de amară pentru bieții Români pentru perderea Besarabiei și în urmă la congresul dela Berlin. De aci începura a ne încurcă în politica înaltă, începura a reformă charta Europei după gustul nostru.

Astfel petrecura timpul și numai deodată ne anunciă conductorul „Sinaia”. La auđul acestui nume am părăsit societatea dlui și dómnei Gróza, mie atît de placută, și m'am rentors în cupeul meu. Sciam sęu cel puțin presupuneam, cumcă vor avę se-și povestescă lucruri de cari nu aveau trebuință de societatea mea. Afară de acesta eu voiam a vedę Sinaia, despre care sciam cumcă aici își petrece Domnitorul Carol frumo-sele ăile de vęră.

Lăsasem cupeul meu gol și acum regăsesc încă o țerancă și o coconița de 14—15 ani. Țeranca avea la 35 ani. Pentru prima oră am vęđut costumul țerănesc de din colo și mărturisesc, mi-a plăcut prę mult. Că-masă și fustă brodată, cu melasă neğră, vęlnic negru, surță cusută cu lână în colori naționali, la brău bete tricolore cu fluturi, la gât mărgelę salbă, pe cap salbă. Frapat de acest frumos costum, îl privii și studiai mult timp, dar damele mele încă me esaminară mai de aprópe. La început eram fôrte rece unii de alții. Dela un timp presupusa mea țerancă începe să parlăluiescă franțuzesce cu coconița. Am vęđut la moment, cumcă me afli în retăcire cu țeranca mea. Mi-am permis ai adresă câteva cuvinte, de ce fu suprinsă, pentru că me ținea neamț.

— Dta esti Român? — me întrebă cocóna mea.

— Da! süm Român neoș și me trag din cea mai vechie și mai nobilă viță romănescă ce cunósce istoria noastră națională, me trag din acea familie care a fost, este și va fi pururea talpa țerei mele, din acea familie de a carei viță și esistență este legată esistența nemul-lui romănesc, adecă din opincă.

Se vede că a plăcut acesta genealogiă a mea, căci de aci în colo se arată cu multă afabilitate. Conversația începü a curge fuior în care intră din când în când și coconița de care am amintit... Din tôte am descoperit, cumcă țeranca mea eră nevęsta unui domn de rang înalt din Ploesci, ier coconița i eră fiică. Ambele facură o excursiune la palatul domnesc din Sinaia, unde chiar atunci se află și Dómna și Domnitorul. Dómna află o plăcere deosebită a umblă aici în costum țerănesc. Asemene fac și damele de curte. În dumineci și sęrbători cercetę și hora țerănescă.

Pentru a face o plăcere Dómnei, damele din apropiare o vizitęză imbracându-se asemene în costum țerănesc. M'a informat mai departe cumcă Dómna arangięză și baluri de curte în costumuri țerănesci și cumcă

Dómnei i stă de minune bine în costum. Dómna Elisabeta este în adevęr o aparițiune rară între Domnitorę, o femeie ce iubescę poporul romănesc, iubescę portul lui, datinele, moravurile și întregă vięta lui idilică. Costumul țerănului atît de frumos, atît de elegant și atît de grațios, eră nebăgat în sémă. Dómna l'a redicat la valórea lui, l'a familiarisat pănă în cele de antăi salóne, în salónele dela curte. Nu este greu dar de a ghici și a esplică simpatia și iubirea cea mare cu care este întimpinată Dómna ca și Domnul la tótă ocașiunea dată de cătră poporul romănesc. Iubirea cu care o întimpină Români, nu este oficiósă, ci este aceea ce o nutresc copiii buni cătră o mamă bună: care se ingrighescę cu dragoste de sórtea și de fericirea lor.

Firul de conversație ni se abatü pe altă cale mie nu chiar placută de când în un cerc de dame fui luat la respundere „de ce nu me însor?” Vorbind cu cocóna mea despre însurăție, venirăm îndată la altă tēmă, despre crescerea fetelor romăne. De aci în colo n'a mai mers așă neted conversația, căci eram în mare divergințe de idei. Dómna mea susținea din tôte puterile, cumcă pensionele cele mai bune sînt cele franceze și germăne, și că fetele romăne numai acolo pot primii o crescere bună.

— Pardonăți-mi Dómna mea, decă eu voiu susține contrariul. Vor fi bune acele pensionate, însă nu pentru Romăncețe. După mine este o mare nenorocire din punct de vedere al educațiunii, datina ce esiste cu deosebire la dvóstre, de a duce pe bieteles copilate abia ajunse în etate de 6—7 ani, în institute străine. Ietă motivul meu pentru ce acesta. Fetițele ajunse aici, se înstrăineză de tot ce este romănesc, de limbă, de datini, de sentimente, și nu arare ori și de părinți. În acele pensionate se învętă multe de tôte, se învętă multe de limbi străine, literatură străină. De limba și literatura romănă n'are nici idee. Îi riciteză pe Voltaire, Victor Hugo, Raçine, sęu pe Schiller, Góthe, Lessing ș. a., însă din literatorii și poeții noștri nu cunósce nici pe unul, nici chiar pe unele din minunatele poesii ale lui Alesandri.

— Ce vrei dle! Dóră nu ai dorii ca copilele noastre să capete o crescere cât decă intră în un salon să remănă moșice, sęu chiar mute, să nu scie vorbi franțuzesce și nemșesce, și în fine să nu se pricępă la conversațiune mai înaltă din literatura clasică modernă, și din musica clasică. Limba romănescă atü vreme să-o învęte după ce ies din pension, ier literatura, ce literatură avem noi? Întregă o pôte învętă în o sęp-tēmână. E timpul dle! să ne redicăm între nemurile cu cultură europeană, și decă voim acesta, trebuie ca și femeile noastre să se ridice la acea cultură în-naltă.

— Mi se pare, dómna mea, că nu süntem în clar despre conceptul cultură. După a mea părere cultura omului stă în prima linie în nobilitatea inimei și în sciințe. Pentru a căștigă aceste atribute, nu este trebuință a refugii la limba francesă, germănă sęu englesă, ci acesta se pôte face și în limba romănescă și încă mai bine. Mai bine și mai curęnd se lęgă de sufletul romănesc și mai în grabă învętă mintea romănescă atunci când i se vorbesce romănesce, pentru că limba și sentimentele inheręză în caracterul individualității naționale. Cunóscințe despre literatura francesă, englesă, germănă etc. se pot căștigă și în limba romănescă, asemene și musică. Dară să fiu pardonat decă voiu susține cumcă nu cultura înaltă de care mi-ai vorbit dta este prima recerintă pentru femeia romănă, chiar nici pentru acele cari se trag din cele d'antăiu și mai avute familii boeresci.

Dr. A. P. Alexi.

(Va urmă.)

Călinclarul săptămânei.

Ziua sept.	sl. n.		Numele sântilor și serbătorile.	Sorele resate	Sorele apune
	sl. v.	sl. n.			
Dumineca	27	9	Muc. Calistrat.	6 30	5 30
Luni	28	10	Cuv. Hariton.	6 31	5 27
Mărți	29	11	Cuv. Chiriac.	6 33	5 25
Mercuri	30	12	Muc. Grigorie.	6 35	5 23
Joi	1	13	Apost. Anania.	6 36	5 22
Vineri	2	14	Muc. Ciprian.	6 38	5 24
Sâmbeta	3	15	M. Dionisie Areop.	6 40	5 26

Esposiția română din Sibiiu.

XIV.

Literatura și instrucțiunea.

F.

Scrieri filosofice, juridice și medicinale.

Să trecem la ceialalți rami științiali!

Nu pré multe avem de đis despre specialitatea filosofică. Eră reprezentată numai prin „Elementele de filosofie“, după Krug, ale veteranului nostru T. Căpariu, și prin „Psihologia empirică“ de prof. mult laborios, experimentat și cu tact, Ioan Popescu, din Sibiiu, dela carele am dori să avem prelucrate și alalte părți ale disciplinei filosofice proprie.

Să nu ne mirăm de acésta sterilitate a câmpului filosofic, ales la noi Români ciscarpatini. La cei de peste Carpați store ceva mai mare fecunditate acestui tărâm prelecțiunile filosofice dela cele două universități rom. Ca flórea, culmele, coróna a tótă științificitatea omenescă, filosofia vine de regulă cea de pe urmă a fi tractată mai cu deadinsul și mai de dómne-ajută în literatura veri-cărui popor, când și un fond mai mare de științe împămênțenite în gintea respectivă, și limba-i mai cultivată și mai încovoiósă fac cu puțință asemenea tractare.

Și cu tóte aceste filosofia forméză totodată — lucrul la părere se vede paradox — fundamentul culturii științifice. Ea e óreșicum alfa și omega științei omenesci. Pré natural lucru; de órece ea ne învătă causele primordiali și scopurile finali a tot ce se póte sci, a tot ce esiste. Numai filosofia ne deschide orizontele adevérat al lucrurilor și întâmplămintelor din lume.

De aci se splică faptul, că unele state și gubernie tractară în trecut și tractéză parte și până în ziua de ađi filosofia ca pe un fiastru, în mod vitreg. De aci se esplică, pentru ce un Gregoriu Maior episcopul, ca profesor la șóelele începétore rom. din Blaș pe la mijlocul seclului trecut nimică nu doriá mai mult, decât ca románașii studenți să ajungă a sci distinge între „propositio maior et minor“. Sciú óre románașii noștri ađi, după mai bine de una sută de ani, să facă acea distincțiune? Ni se pare, că nu o sciú de ajuns, nu cum se cade. Și nu ei sânt de vină, ci alți ómeni și alte împregiurări.

În Austro-Ungaria cel puțin începură bărbați de stat și ai învățămintului public a veni la convicțiunea, că așa nu merge bine; că studiilor științifice superióre trebuie să li se rotundescă o basă filosofică mai mărișoră în șóelele medie. Cum stau în respectul acesta în România? Nu scim. Programe și almanace liceali și universitare nu fum în stare a căpéta de acolo cu nici un preț și pe nici o cale.

Fie însă ori-cum, noi pe temeiul convingerilor noastre dorim din adâncul sufletului, ca Români de pretotinde să cultive din ce în ce mai mult câmpul binecuvântat al științelor filosofice. Să introducă și generațiunea lor tineră cât mai adânc în atmosferele limpeđi și luminoase ale acestui câmp.

Ca din sfera filosofiei, întocmai de puțin operate figură în esposițiunea sibiiană și din ceea a medicinei. Nu vedum espuse decât „Difteria“, „Catechismul sântității“ și alte cărțicele igienice, destinate pentru șóelele poporali și pentru popor, de fericitul dr. Paul Vasiciu, carele în decurs de o jumétate de seclu asudă pe câmpul literaturii cum și al educațiunii poporului nostru, dotându-ne juna literatură cu atâte scrieri folosítóre din ramii ținétori de competița sa. Ba mai eră toțuși un op medicinal de curénd eșit la lumină, care n'ar trebui să lipsescă din casa și de pe mēsa nici unei mame române. Acesta e „Maternologia“ de dr. I. C. Drăgescu, pré zelosul confrate ardelen, trecut și stabilit în România.

Mame române! Vreți să dați plăpânelor fructe ale amórei vóstre, băiețelilor voștri, educațiune fizică raționabilă, pentru ca în corpul lor sântos să póta locui o minte sântósa? Atunci cetiți și rescetiți „Maternologia“ dlui Drăgescu.

Ne pare réu, că nu avem mai multe și mai variate de relatat din literatura medicinală. Ea este încă tot Cenușotca din fabulă, tot din cele mai puțin tractate la noi Români ciscarpatini. La cei transcarpatini avéntul ei, în timpurile din urmă pré îmbucurător, se manifestă prin mai multe foi periodice medicinale și prin varie opuri aparținétore acestui resort, foi și opuri mai mult ađi mai puțin bine pipăite și meritóse. Vede bine cauza acestui causat sânt acolo cele două facultăți medicinale de pe lângă universitățile din Iași și Bucuresci, cum și alalte circumstanțe sociali-politice mai favorítóre.

Dară și la noi Români din Austro-Ungaria am puté așteptá, și și sperám în acésta privință pe venitor mai mult dela binișor de numeroșii noștri juni doctori de medicină. Frumósa și totodată proventuósa vocațiune a medicilor, decă sânt, cum trebuie să fie, conștiințioși și la înnáltimea vocațiunii lor, nu stă numai întru a scrie repte pentru cei deja morboși și întru ceea ce urméză cu rigóre pentru medici după scrierea receptelor. A ne învăță, pe cât se póte, preservarea și conservarea sântității trupesci; a învăță în acésta privință desclinit poporul prin scrieri scurtute și la înțelesul lui: iecă ce am dori și așteptá noi de presinte în prima linie dela medicii noștri!

Dară atari învățature date nu le-ar resimți óre dureros punga medicilor? Cu totul din contra. Ești convins de știința respectivă a unui om în timp, când încă n'ai trebuință de el: cu atât mai vértos vei recurge la el în cas de lipsă. Atari scrieri ar fi în stare a resipi încet pe încet din poporul nostru credința fatalistică, după care „decă cutare mai are đile, se va însănătoșá, nu va muri“, ca și când bunul Creator mintea și lucrurile din natură nu ni le-ar fi dat spre a ne folosi de ele și cu privire la sântitatea și la posibila prelungire a vieții.

Marii legislatori ai vechimei chiar și prin legi religunare, cari de comun prind mai mult, ales la clasele societății aflátore pe o tréptă mai jósă a civilizațiunii, se adoperară a învinge asemeni credințe fatalistice în poporul respectiv și a se îngriji éstmod de starea lui igienică. Ne sânt tuturor cunoscute în acest respect p. e. înțeleptele legiuri ale lui Moise, ca să tácem de alte și alții. Pe aceste apoi talmudiștii Evreilor de mai din cóce esplicându-le și comentându-le, le înásprirá și mai tare, statorind, ca nici un Israelit drept credincios se

n'aibă voia a se așeză cu locuința decât în localități, unde se află medic, ori cel mult în comune de o espres numită și otărită apropiare de asemenea localități.

Eh, decă poporațiunea jidană de pintre noi se înmulțesc în progresiuni și proporțiuni mult mai mari, decât cea română: apoi iecă aflați în memorata dispuseșiune talmudistă încă un mister al cestiunatului fenomen! Într'adevăr scim cu toții, dară medicii de prin ținuturi locuite și de Evrei ne-ar scii spune mai bine, cum Jidanul, numai de s'a tăiat la deget aŭ de-l dore numai capul, alergă îndată la medic, se folosesc numai decât de ajutor medical. Acastă grigiă raționabilă de sănătate și viață ar trebui deșteptată din resputeri și în poporul nostru, care datorință prē firesce ne încumbe tuturor: preoților, docenților, profesorilor și celorlalți înțeleginți; însă dora decât toți mai cu succes ar lucră pe acest tērēm, după opiniunea noastră, medicii prin scrieri igienice poporali. La lucru dar, juni preoți români ai lui Esculap!...

Adeptii rom. ai Temidei se deșteptară în acest respect mai de timpuriu, și de pe agrul jurisprudenței ne prezentară la Sibiiu câteva produse din cele mai reclamate de lipsele și necasurile poporului nostru. Acolo vedurăm „Îndreptariul practic în tôte afacerile financiale“, de secret. financ. Georgiu Popu; „Îndreptariul pentru cărțile funduarie“, de not. publ. Petru Nemeș; „Manualul asupra procedurii în cauzele mai mēnunte procesuale civile“, de judele de trib. r. Iosif Popu, și tot de acest autor interpretată „Legea comunală“.

Nu ne ținem, precum nici sântem competenți a ne pronunția asupra valorii interne a preșiselor opuri juridice. Dară cumcă dēnsele aŭ fost mult dorite și aŭ suplenit la noi o lacună și o lipsă foarte simțită, asta o atestă căldurosa lor îmbracișare din partea publicului, și părerile favorabili manifestate pe calea diaristiceii.

În legatură, ierte-ni-se la acest loc o mică, amicală revanșă. Opul juridic numit la locul ultim adevă, se scie, că în adunarea generală de est-timp a „Asociațiunii transilv.“ suscită o binișor de lungă și nu neinfocată discușiune. Eră vorbă de premiarea lui. Comisiunea bugetară prin referintele seŭ, scriitorul acestor, propunea, se se de opului deja publicat premiul concursual, cu tôte că autorul lui îl retrăsese dela concurs înainte de formularea verdictului comisiunii censurătoare; se se de, pentru că acēsta „regretă prē grăbita retragere dela concurs a operatului de altminte lucrat cu multă diligență și cunoscință de lege“, și pentru că (se dice în procesul verb. al comitetului „Asociațiunii“ din 24 aug. a. c. § 163) operatul din vorbă „s'a apropiat mai mult de condițiunile concursului, încât decă ar mai putē fi vorbă de premiarea unuia din operatele intrate, comisiunea ar putē opină numai pentru acest operat, carele însă fu retras, neașteptând votul comisiunii și comitetului“. Fost'a ori n'a fost, cu privire la obiectul discus, acesta sensul și p'aci aceste cuvintele comisiunii censurătoare și ale procesului verb.? Aceste atunci, în ședința gener. a „Asociațiunii“, din timplare nefiind la îndemână, membri de ai comisiunii censurătoare ca și de ai comitetului „Asociațiunii“ contradicea afirmațiunii referintelui. Acum sânt tipărite (în „Transilvania“ 1881 nr. 17—18.) Publicul pōte judecă, în cunoscință de cauză.

De altminte sperând tare, că juriștii rom. vor continuă și pe venitor a cultivă din ce în ce mai mult câmpul jurisprudenței, vor continuă cu elaborarea și a altor comentari poporali asupra legilor mai deadreptul și mai afund tăiatōre în viața poporului nostru, cum ar fi bunōră comentari asupra legii silvanali, a celei despre succesiune, despre testamente șcl.; nu ne putem nēbuși în peptu-ne o dorință dintre cele mai ferbinți.

Anume numērul legiștilor rom., doctori și nedoctori, se mări în timpul din urmă în mod foarte îmbucurător și se măresce mereu; între ei o sumă considerabilă de advocați, a căror carieră, scim, că este în tōtă privința din cele mai nedependinți în societate. N'ar fi ore timpul, ca idea de mai an a unei „Reuniuni a advocaților rom.“ se se facă odată trup? N'ar putē ore advocații noștri, ca membri ai societății în sus și în jos mai neatērnați și totodată ca fii credincioși ai națiunii rom. și ai patriei comuni, se alle o basă de procedură solidară, pentru ca legea de naționalități în punctul usului oficial al dulcei nōstre limbe se fie odată tradusă în viață, și se nu figureze ca racii Țiganului numai pe hârtie?...

Dr. Greg. Silași.

Literatura si arte.

O poezie a reginei României. Revista literaria „Magazin“ din Berlin publică în broșura sa din 1 octombrie o nouă poezie de Maj. Sa regina Elisabeta a României. Titlul poeziei este „Hroswitha“, numele unei călugărițe, ale cărei suferințe innecate sânt cântate cu multă intimitate și arte.

O gramatică nouă. În editura tipografiei Alexi din Brașov a eșit: „Gramatica limbei române“ întocmită pentru școlile secundare de dl Nicolae Pilția, profesor la gimnasiul român greco-oriental din Brașov. E împărțită în două, partea primă tractează despre forme și etimologie; partea a doua despre sintacsă. Autorul urmēză metoda intuitiv, și adoptă ortografia Academiei cu unele modifițiuni potrivite. Prețul nu este însemnat.

Istorie naturală. Din Sibiiu primirăm următōrea carte interesantă: „Elemente de istoria naturală“, pentru școlile poporale, de dl dr. Daniil P. Bărcian, în 3 cursuri, cursul I cu numēroșe ilustrațiuni intercalate în teest. Și până când vom putē reveni asupra acestei lucrări, o înregistrăm cu plăcere, căci ea umple o lacună în literatura noastră pedagogică. Cursul II și III, precum și o manuducere pentru învățatori vor apăre în decursul anului.

Cursul sistematic de stenografia română, întocmit în 24 lecțiuni, de dl Eugen Sucevan, s'a pus sub tipar la Viena, formând două broșure. Prețul unei broșure 1 fl. 20 cr. Prospecte gratuite se pot căpētă dela autorul, în Viena, VI Mariahilferstrasse 51.

La teatrul Național din Bucuresci pare că va incepe o mișcare mai cu considerațiune față de produsele originale. Aflăm, că s'aŭ și depus pentru cercetare mai multe piese originale, dintre aceste: „3 Decembre“ tragedie de dl Al. A. Macedonschi se va jucă în curēnd. Acuși se va pune în studiu a nouă piesă de dl V. Alecsandri. Dintre piesele traduse amintim „Romeo și Julieta“ de Shakespeare, tradusă în versuri de dl Al. A. Macedonschi, și „Marion Delorme“ de V. Hugo, asemenea tradusă în versuri, de dl Ștefan Rașianu.

Un nou roman. Diarul „România Liberă“ din Bucuresci a început se publice în foiața sa un roman original, intitulat: „Aventuri din lumea mare“ de Radu Mantea.

Elemente de gramatica română, etimologia și sintaxa, curs gradat și intuitiv, conform cu noua programă a școlilor, a eșit la Bucuresci, elaborată de o asociațiune de învățatori din capitală, cu noua ortografie a Academiei. Prețul 80 bani.

Musicalie noue. La Táborszky și Parsch în Budapesta a apărut: „Alföldi hangok“, cântece poporale magiare din piesa: „A szép asszony kocsisa“, pentru pian de Huber Sándor, prețul 80 cr.

Cărți noue. „*Manual de agricultura*” pentru școlile normale și rurale, de P. S. Aurelian, directorul școlii centrale de agricultură și silvicultură, București. — „*Poesia populară la români* și câteva din poporele vecine”, conferință ținută la Societatea studenților români în Paris, de M. V. Seulescu, a apărut la Craiova. — „*Câteva forme didactice*” dedicate instrucțiunii primare de Iremia Circa. București, preț 50 bani. — „*Poesiile lui M. Zamfirescu*, regretatul poet, vor apărea în viitoare într'un elegant volum. — „*Juga său Bercii la pascut*”, comedie istorică în versuri, în trei tablouri, de dl N. A. Bogdan, în Iași. — „*Nuvela și Legendă*”, de Dimitrie Morțun, a ieșit de sub tipar din imprimeria de M. Jaidman în Fălțiceni, România.

Diuaristic. „*Luciferul*” a apărut la Iași, „spre a aduce, dăce el în programă, lumină în noaptea politică, în care atât s'a găsit localitatea noastră”. — „*Curierul Tergovistei*” e titlul unui ziar politic, care a început să apară în orașul numit în titlu. — „*Columna Română*” se numește un ziar nou care a apărut la Iași, deocamdată numai odată pe săptămână, dar mai târziu va eși de trei ori.

C e e n o u ?

Sciri personale. *Dl Constantin Aiudan*, administrator protopopesc al Siriei, s'a ales deputat preotesc din cercul Pâncota, diecesa Arad, pentru congresul bisericesc gr. or. român din Sibiu. — *Dl Andreiu Barseanu* a ținut un discurs la serbătorea St. Sofia, patrona gimnasiului român din Brașov, vorbind despre „cum a învățat carte moșii și strămoșii noștri”. — *Dl Ioan Mihaltianu*, locotenent superior-auditor, este transferat dela tribunalul garnisonei Comorn la regimentul de infanterie Ludovic II regele Bavariei nr. 5. — *Dl dr. Ioan Turcia* s'a numit medic secundar al spitalului garnisonei din Sibiu, împărțit la spitalul-barac din Cluș.

Hymen. *Dl Nicolae Bolboco*, teolog absolut de diecesa Lugosului, la 9 octombrie își va serba cununia cu domnișora Amalia Joldea din Hălmațiu.

Colecțiune de modeluri. Cei ce au studiat în expozițiunea română din Sibiu colecțiunea de industrie casnică a țerancelor noastre, au vădut acolo o mulțime de forme de broderii și de cusături. Ar fi fost foarte interesant a fotografia unele din ele, și apoi a le coloră, ca astfel să fi putut servi drept modeluri și pentru alte mâni lucrătore. Arangiătorii expozițiunii industriale și de manufacture din Budapesta îngrigiră și de asta, căci fresce ei au mai multe parale la dispozițiunea lor, decât cum au putut avea arangiătorii expozițiunii noastre din Sibiu. În expozițiunea din Budapesta dară modelele mai frumoase se fotografieză, se colorază și se scrie explicațiune pentru ele. Aceste apoi se vor trâmite școlilor femeiesci de industrie și altor institute de învățământ.

Naufragiu la Constanța. Din Constanța se anunță cu data de 13/25 septembrie, că de 3 zile bătea acolo o furtună așa de grozavă, că localii spun că o asemenea furtună n'a mai fost de 8 ani. Marea agitată, dădea un muget îngrozitor. Valurile se ridicau în formă de munți. O corabie încarcată cu sare, plecând de acum 4 zile din Crimeea pentru Odesa, ajunsese acolo, însă i fu imposibil de a intra în port, de unde luând'o vântul, a adus'o astă noapte la Constanța, unde asemenea fiindu-i imposibil de a intra în port, se vedea ași dimineta rătăcind în jurul lui purtată de valuri. Pe la 12 ore furtuna o aruncă spre țerm, și mai înainte de a ajunge la mal, se înțepenii în năsip și remase fixă, ier valurile se întreceau cari de cari mai mari a se aruncă peste densa. În corabie se află căpitanul, care eră și proprietarul ei, și 4 mateloți. Îndată ce

corabia se opri, căpitanul ei, cu ajutorul unei luntri, ieși la uscat și se duse să consulte pe căpitanul de port, după consiliul căruia se întorse ierăși la corabie, decis a rămâne acolo: mateloții însă se opuseră și insistară să ieră în oraș. Ei se puseră dar căteși 5 într'o barcă care, mai înainte de a ajunge la mal, fu resturnată de un val. Căpitanul cu un matelot s'au innecat, ier ceialalți 3 au scăpat înnotând. Cadavrul căpitanului la moment a fost aruncat de valuri la mal, ier ceialalt nu s'a găsit.

Uniforma armatei române. Citim în „*Ostașul*” : Urmând a se modifica uniforme armatei, s'au și dat ordine a se suspendă ori-ce confecție în atelierile militare. De și încă nimic nu este definitiv otărit, dar aflăm, că simplitatea și comoditatea, sânt primele condiții ce se preconidă în noile schimbări. Astfel armata va usă numai de trei feluri de postavuri pentru îmbrăcăminte: civit, ser și maro. Trupele pedestre vor purtă tunica civită cu pantaloni seri, trupele călări, tunică maro cu aceeași coloră de pantaloni, mantaua va fi seră. Coloră distinctivă a paspólelor, va fi pentru totă armata roșu său albastru. Croiela tunicei, va fi aceea a unei bluđe croite pe taliă, cu gulerul resfrânt, buzunare la piept, 6 nasturi, având manșetele, gulerul și contra-epoletele numai paspolate. La oficeri, semnele distinctive gradului dela mâneci se desființeză, și se înlocuiesc prin stele purtate pe tresele epoletelor său pe ține-epolette (pagouce). Epoletele și șarful se vor mănținé pentru ceremonii, se vor purtă numai după ordin, în cât ținuta de tóte zilele va fi și aceea de serviciu și campanie.

Un scandal de familie. Sub acest titlu cetim în „*Poporul*” din București o istorioră, din care scótem următorele: Ceea ce a făcut să se producă faptul acesta, este opozițiunea ce există între religiunea creștină, în care s'a născut dra Br., și legea mosaică în care s'a născut junele H. Ei amândoi, sciind că părinții fetei se vor opune la unirea lor legală, din cauza prejudecăților religioase, au convenit ca ea să fugă cu el. Fugara nu ș-a lăsat adresa când s'a făcut nevédută, și nime în familiă nu sciă unde se află; un văr al fetei însă, bănuind locul fugarei după dispozițiunile ce cunosce póte că are ea pentru junele evreu, merge la densul, și găsind'o, stăruie a o înduplecă să se întóacă acasă la părinți. Feta refuză cu obstinență. Atunci vărul ei i propune a-i da refugiu la el acasă și-i promite a interpune influența sa, spre a obține consimțimântul părinților la unirea ei cu junele evreu, mai ales consimțimântul tatălui. Domnișora convine. În același timp bietul părinte eră în anxietatea cea mai mare, nesciind unde i este fiica; și, tocmai în momentul când se află la mesă, primesce se dăce comunicarea, ca să nu se îngrigescă de sórtea fetei, căci ea se află la vărul său în tótă siguranța, ier motivul absentei sale il va mărturi însuși vărul, venind în persónă la părinții fetei. O bănuielă nejustă trecu ca fulgerul prin mintea tatălui; el dă de veste prefectului poliției, cerându-i să intervină a-i scăpă feta dela nepotul său, și în același timp, nerăbdător, pornesce însuși la acesta acasă, armat cu două cuțite de mesă. Locțiitorul prefectului i veniă pe urmă și când apărú pe pragul ușei, la locuința vărului domnișorei Br., i se presentă tabloul foarte comic al inocentului nepot, amenințat de cătră unchiu cu două cuțite de mesă ce ținea strins în pumni. Lucrul însă se esplică și vărul amabil și ospitalier scăpă de sub ori-ce culpabilitate. Rămâne însă junele evreu în cauză. Acesta se asigură că voiesce să se însocescă cu domnișora Br., căci cu această intențiune a și primit'o la sine; dar cum ore se va regulă căsătoria legalmente? Între christianism și mosaism este un abis. Vom vedé.

Bugetul instrucțiunii publice în Ungaria se va ridică, pentru exercițiul viitor, la suma aproximativă de cinci milioane florini, adică aproape 300 mii florini mai mult de cât în 1881. O parte din acest adaus va fi consacrată pentru a se mări numărul funcționarilor ministerului și pentru a se crea, între altele, trei inspectori, 6 sub-inspectori și doi comiți, personal foarte trebuincios pentru a se exercita o supraveghere mai întinsă și pentru a se înlesni dezvoltarea învățământului public.

Baie scumpă. Săptămânile aceste la Franzensbad s'ceru principesei Natalia, pentru două-spre-zece băi 1200 florini, adică 3000 lei. Principele Milan avu presința de spirit d'a nu s' lăsă s' fie tras pe sfără; depuse suma cerută la casa de depuneri și ceru justiției reducerea socotelei; afacerea se va judecă în curând. În momentul plecării, principele vede pe directorul băilor care s' apropie, și întreabă decă Franzensbad va avé onórea s' mai vedă pe Allețele lor anul viitor. „Nu vom reveni până nu se va mări lista mea civilă“, răspunse principele suridând.

Hagi Loja. Betránul rege al munților trăese încă. Hagi Loja, pe care lumea l'a uitat de un timp, prosperă în temnița din Theresienstadt și face progrese surprinzătoare în balneologie și în noțiuni de economie politică. S'a învățat a se spéla după obiceiul occidentalilor, cari nu se mulțumesc numai cu câte-va stropituri de apă după cum prescrie Coranul; de asemenea i s'a administrat câte-va noțiuni asupra proprietății și bunului străin, asupra cărora densusul profesă altă-dată niște idei foarte confuze. Până ce s' se deschidă porțile temniței acestui feroce oriental, stăpânirea s'a îngrit de a-l îmbracă cu haine noué. I s'a dat un frumos costum turcesc de tot nou de care ex-capul bandelor se înveselesce cu atât mai mult, cu cât el crede că acesta este semnul unei apropiate puneri în libertate.

Iosif Labitzki, celebrul protivnic al lui Strauss, a devenit la Karlsbad în etate de 80 de ani. Înainte d'a deveni renumit, Iosif Labitzki s'a luptat cu sărăcia. Născut din părinți foarte săraci, a trebuit dela etatea de 12 ani, s'și câștige pânea ca musicant în orchestra dela Marienbad. La etatea de 21 ani, eră șeful unei orchestre cu care întreprinse călătorii cari începură a-l face cunoscut. De când este mort, urile naționale s' sfădesc pe corpu-i. Cehii îl reclamă ca pe unul din ai lor, pentru că purtă un nume slavonesc și pentru că a pus în multe din valsurile sale celebre motive imprumutate din melodiile populare din Boemia și Germanii răspund că este născut în partea Boemiei germanisate: deci că este germán.

O crimă monstruósă. În orașul Reșița, Ungaria, un băiat de țeran, în vârstă de 18 ani, și-a omorît mama din cauză că nu i-a dat voie s'și scótă vin din pivniță. Băiatul, care eră dat beției, a severșit această crimă înaintea tatălui său, care a rămas imposibil. Monstrul s'a coborît după comiterea faptului în pivniță, a scos vin și a început s' jefuiască cu tatăl său în fața cadavrului nenorocitei femei. Vecinii dând de veste, au pus mâna pe făptuitori și i-a predat în mâinile justiției.

Omul cel mai bătrân. Omul cel mai în vârstă din tot imperiul Austro-Ungar, și probabil din totă Europa, este un anume Martin Bacsi, care șede într'una din chiliile monastirei din Wysoka, aproape de Trentschin, în Ungaria. Acest bătrân este slovac din nascere, și are, acum, mai bine de 120 ani. Acum câte-va zile, cu ocaziunea celebrării aniversării seculare a inaugurării bisericii monastirii, predicatorul credu de cuviință s' observe că dintre toți cei cari asistaseră la inaugurățiune, nimeni nu trăesece astăzi. Atunci Martin

Bacsi, care eră față, nu lăsă s' trecă astfel această observațiune îndrăsnită; el se duse, după ceremonie, cu un pas ferm înaintea convivilor banchetului aniversar, și declară, că el fusese martor la prima inaugurățiune, și că chiar lucrase, când fusese în vârstă de 20 ani, la construcțiunea bisericii. Ómeni bătráni de câte 60 și 70 ani spun, că și-aduc aminte, că în copilăria lor, Martin Bacsi eră deja aproape bătrân. Vârsta sa crescând într'un mod extraordinar, nu i-a luat nimic din vigoarea sa corporală și din seninătatea facultăților sale. De mai mulți ani el trăesece în sat, tăind la lemne, cărând apă, îngritind de vite și privesce cum generațiunile trec.

O scrisóre a fiului Cerului. Ambasadorul chinez la Viena, Li-Tong Pao, a înmănat de curând împératului Francisc Iosif, o scrisóre a suveranului imperiului ceresc. Scrisórea este făcută p'o bucată de metase galbenă. Acest curios document care a fost redigiat de Academia de litere (Han-Li) nu pórtă nici o semnătură; dar, la cele patru colțuri se găsesce imprimat sigiliul imperial cu aceste cuvinte: Ta-Tzing, Huang-Li, Hu-Pao cari însemnéază: dinastia Tzingilor, împératele ceresc, sigiliu imperial. Cuvéntul Austria se vede transcris în scrisóre prin O-Guo și se dá împératului Francisc Iosif titlul de Huang-Li adică Suveran Ceresc, pe când în ceremonialul Chinesesc regele Italiei nu este calificat de cât ca Guo-Van, șeful poporului.

Goddard, renumitul navigator aerian, se găsesce actualminte în Viena, unde ascensiunile sale cu balonul au mii de spectatori și produc mare senzație. Un singur fapt turbură această petrecere a locuitorilor din capitala Austriei. Goddard care este francesc, nu-și face biletele de intrare de cât în limba francesă!

Gimnasiul din Beiuș. *Ratiociniu public.* (Continuare.) În favórea gimnasiului din Beiuș au contribuit încă din Giriș: Rmul D. Samuil Botta 10 fl., Georgiu Muntean 1 fl. pentru patru ani și Vasiliu Muntean 1 fl. 25 cr. odată pentru totdéuna. La olaltă cu suma publicată în nr. 63: 1456 fl. 69 cr. — Au mai contribuit pe còla subscribului domnii: Iuliu Nistor 1 fl., Florian Sălăgían 1 fl., Petru Elenes 2 fl., Teodor Pap din Pielu 2 fl., Adrian Bony 10 fl., Ambrosiu Creț 20 fl., Nicolau Popoviciu 1 fl., Ioan Glițe 5 fl., Nicolae Stan 1 fl., Teodor Vaida 5 fl., Teodor Pap din Lugaș 2 fl., Georgiu Sălăgían 2 fl., la olaltă 52 fl.; ieră cu suma publicată în nr. 20: 793 fl. 50 cr. (Va urmá.) *Silviu Rețeu.*

Cronica lumii.

Femeia și secretul. În sfirșit, dice „l'Italie“, s'a descoperit care este autorul indiscrețiunii prin care publicul a aflat mai curând de cât ar fi voit guvernul germán, venirea țarului la Danzig. Femeia comandantului pieței, primind în lipsa bărbatului său o depeșă oficială privitoare la întrevedere, deschise telegrama, și comunică conținutul său celei mai bune amice a ei, naturalminte ca cea mai ascunsă taină.

Șampania principesei. Nepóta unui prinț domnitor în Germania de sud fu adusă zilele aceste la castelul moșului său, care de și prinț, nu este bogat. La tatăl său, copilul avea în tóte zilele după pránd un păhăruț cu șampanie; dar la mésa moșului său, unde luku nu este tocmai mare, nu s' servece șampania de cât Duminicile și serbătorile. În primele zile mititica princesă, de și superată d'a se vedé lipsită de nectarul mustos pe care-l iubesece foarte mult; nu-și aréa nemulțămirea; dar într'o séră, când, după mésză, își spu-se rugăciunea, ea adause următóarele cuvinte: Ó dó mne! dá-mi inapoi păhăruțul meu cu șampanie!“

Congresul atheiștilor s'a ținut în Franția și s'a terminat. Rochefort încă a participat ca delegatul liberilor cugetători din Nantes. Ca locul proximei conveniri s'a propus Roma. Oare este acolo o grupă de liberi cugetători care să fie constituită în o societate, întrebă Lepelletier? De sigur, replică Leo Taxil; autorul unei renumite scrisori scandalose, de sigur, amoresele lui Piu IX, și aceste sunt două, cari de curând au votat omenilor celor tineri medalie de aur, fiind că vroiră a arunca în Tiberu rămășițele lui Piu IX. Însă în capul unei societăți stă un inamic cunoscut Franceșilor, Petrucci de la Gattina; se ne îndreptăm mai bine către alții, cari au de president un amic al Franciei, pe Sonzogno! Astfel s'a hotărât Roma, ca locul congresului viitor. Cu astă ocaziune s'a votat și aceea, ca congresul să se numească numai simplamente congresul liberilor cugetători și congresul socialiștilor liberi cugetători. Rochefort a votat contra atribuțiunii socialiste și voi a-și motiva părerea. I se obiecționă însă, că acesta nu e permis în cursul votării. Conventul dela 1792, replică Rochefort, a purces altcum, când a votat mărtea tiranului: atunci putea fie-care reprezentant al poporului a-și desluși votul său de pe tribună. Moralmente blamat, Rochefort a părăsit adunarea, care i-l învinovăți publice, că are manieri aristocratice, fiind că el s'a așezat mai întâi în o loje și nu la mēsa destinată pentru delegați.

Catastrofa dela Elm. Elm este o comună din Elveția. Acastă mică comună de 900 locuitori, care eră în deplină prosperitate, a fost lovită d'aceiași sortă ca odată Goldau: cea mai mare parte din locurile sale muntose a cădut și aproape întreaga comună a fost transformată, în câteva ore, într'o completă ruină. Căderea s'a făcut dela o înălțime aproape 1500—2000 picioare; lungimea ruinelor în vale este p'o distanță de 20—25 minute de mers și lărgimea dela 7 la 10 minute. Se vedu mai întâi muntele și pădurea mișcându-se în aer ca un câmp de grâu bătut de vânt și apoi pădurea dispărând în vale; muntele rupt în bucăți de stânci străbătea aerul ca o vijelie și răsturnă arborii și casele ca pe niște paie. Omenii fugiau din case; o masă de omeni din sat, care plecaseră pe drum spre a da ajutore, fură luați de vânt și aruncați la pământ; mulți dintre ei fură duși până la cealaltă parte a văiei, unde fură omorâți supt droia de stânci ce cădeau. În mijlocul acestor spăimântătoare devastări, familii întregi fură îngropate de viu, sdrobite, nimicite. O familie de șapte persoane, alta de nouă, o societate de 12 persoane strânsă cu ocazia unui botez etc. fură tôte distruse. Este cu neputință d'a descrie cu tôte amănuntele sale aceste scene sfâșietore. Stricăciunile de lemne, proprietăți, case, animale etc., nu s'au putut încă determina. Numai cariera d'ardesie și plăcile d'ardesie cari au fost distruse cu totul, însumază o pierdere de 200,000 franci. Cu un cuvânt comuna este ruinată cu desăvârșire. Restabilirea ei nu s'ar pute face de cât după trecere de ani.

Alfabetul latin în scrierea germână. În Elveția, într'o conferință ținută de curând, directorii școlilor publice din cantonele germâne au otărât, în unanimitate, să înlocuiescă în scris, caracterele germâne cu caracterele latine. Acastă otărire este motivată: întâiu de oră-ce caracterele latine sunt întrebuintate de cea mai mare parte a popórelor civilisate, și al doile pentru că ele obosesc mai puțin vederea de cât caracterele germâne, a căror întrebuintare dă nascere la multe miopii, constatate în școlele din Germania și Elveția.

Bronzatorul practic. Pentru a bronză și polei ori-ce obiect de casă, lemn, ipsos, fer, etc., se pôte în-

trebuintă cu succes bronzatorul practic inventat de dl Ch. Frantzen, din Colonia. Acest bronzator se compune dintr'un praf și un lichid, care se găsește în Bucuresci la librăria Alcalay.

Sciri străine. *Congresul international de geologie* s'a deschis luni în 26 septembrie la Boiogna; scopul său de frunte este d'a statorî o uniformitate în privința nomenclaturii geologice și în privința compunerii uniforme a chartelor geologice. — *Processul Guiteau*, ucigătorul lui Garfield, se va pertractă în luna lui novembre; iritațiunea în contra lui e atât de mare, încât în mai multe orașe „in efigie“ l'au și spēndurat. — *Focul din Moscova* erupt în bazar a produs pagube de trei milioane și jumătate, dar au fost assigurate. — *Rossi* nu se pôte însură cu o frumoasă americană, precum scriserăm și noi în nr. trecut, după alte diare, din cauza, că dēnsul de mult e însurat, și soția lui nasc. Paganini șede în Florența. — *La Granica*, stațiune a călei ferate între Cracovia și Varșovia, se fac pregătiri pentru o întrevedere acolo a împăratului Francisc Iosif cu țarul Alesandru III. — *În Venetia* în vinerea trecută s'a închis congresul international de geografie. — *Din Washington* se depeșeză, că s'a denunciat poliției un complot avēnd de scop asasinarea lui Arthur, noul președinte al statelor unite.

A V I S .

Treiluniul iuliu-septembrie se ncheie cu numărul prezinte. Începēnd cu treiluniul viitor, „Familia“ va eși odată pe săptămână, duminica, dar cu cuprins de o colă și jumătate, ca mai de mult.

Acēsta schimbare se face la dorința din mai multe părți a abonanților noștri, manifestată la diverse ocaziuni.

Ea totodată ne va oferi ocaziuni și mijloce, spre a le pute întrebuintă în interesul acestei foi: în text, ilustrațiuni și mărire, precum onorab. noștri cetitori se vor pute convinge.

În treiluniul viitor vom publică două novele originale, una:

„VOLUNTARUL“

de domnișora *Emilia Lungu*, și alta:

„Dupa două-dieci și cinci de ani“,

care se petrece pe la Baia-mare, de *Iosif Vulcanu*.

Prețul de prenumerațiune rămâne cel de pân'acuma și însēmnat în fruntea foi.

A căror abonamente espiră cu nr. prezinte, decă voiesc să aibă foia noastră și în viitor, sunt rugați a le rennoi până la nr. viitor, căci fără bani nu putem trāmite nimenuia foia; cei ce nu vreu să mai fie abonați la „Familia“, sēt nu pot plăti înainte, binevoiescă a ne innapoiă nr. viitor, ca astfel să-i ștergem din registrul abonanților noștri.

Cei ce în opt zile nu ne vor innapoiă foia, dar nu ne vor trāmite nici prețul de prenumerațiune, vor primi dela noi ramburse postale.

Redacțiunea și editura „Familiei“.

☞ Numerul viitor al „Familiei“ va apăre în duminica următoare.

Proprietar, redactor respundător și editor:

IOSIF VULCANU.